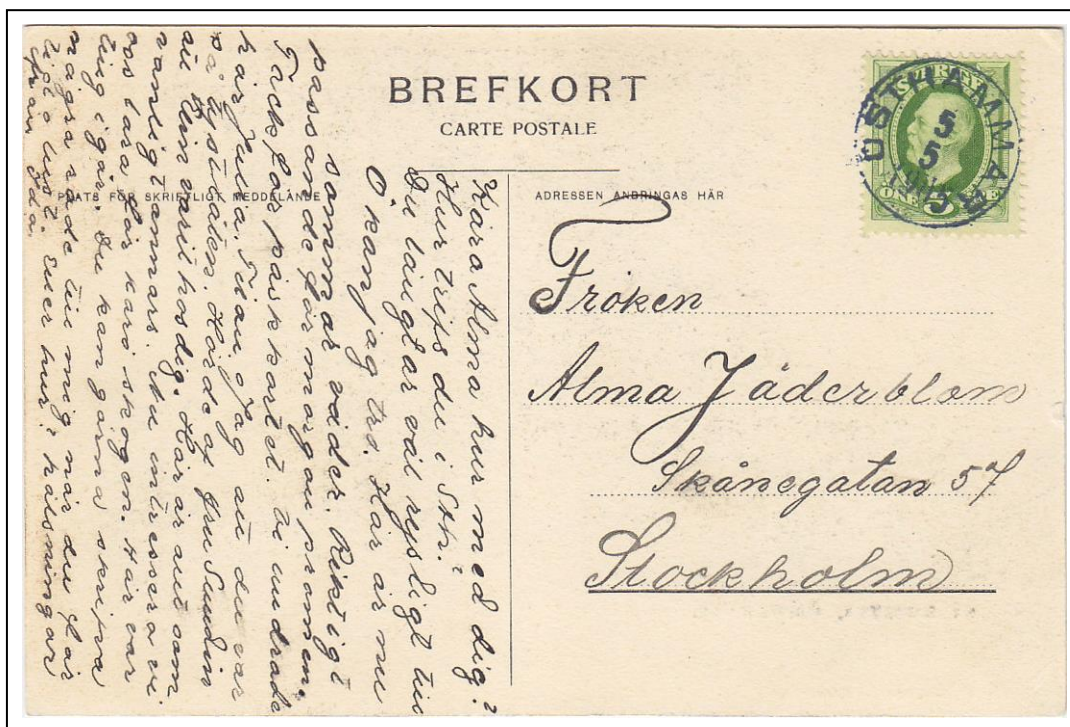

2.4 Format • Delad adressida

Tidiga brevkort fick inte ha några personliga meddelanden på adressidan, utan bara adressuppgifter. Men redan 1902 infördes i Storbritannien brevkort med delad adressida, där vänsterdelen fick användas för privat korrespondens. Det tog ett tag innan sådana kort godkändes i andra länder. I Sverige blev kort med delad adressida godkända för inrikes användning den 1 april 1905. För utrikes användning varierade reglerna beroende på vilket land man skickade kortet till, innan världspostunionen från och med oktober 1907 godkände delade kort i all internationell postutväxling.

Inrikes brevkort
med delad
adressida

Östhammar
5/5 1905
till Stockholm

Delat kort, med meddelande på adressidan, skickat en dryg månad efter att delade kort blivit tillåtna i Sverige. Delade kort från april-maj 1905 är relativt ovanliga. Troligen hade vykortsförlag och handlare gamla lager av odelade kort som de först ville sälja slut på.

Inrikes brevkort
med meddelande
på adressidan

Åmot
7/8 1904

PKXP 19
(Charlottenberg-
Kristinehamn)
7/8 1904

Stockholm
8/8 1904

Taxerat som brev
och lösenbelagt
med dubbelt
felende porto,
10 öre

Innan kort med delad adressida infördes var privat korrespondens på adressidan inte tillåten. Här har avsändaren skrivit en kort hälsning upptill på kortet. Posten upptäckte detta och taxerade kortet som brev.

2.4 Format • Delad adressida

Världspostföreningen tillät inte internationell användning av delade kort förrän i oktober 1907. Men efter att Sverige tillåtit delade kort försökte man komma överens, bilateralt, med andra länder om att tillåta korten, för brevkortsporto, i sin postutväxling. Sådana överenskommelser träffades med olika länder vid olika tidpunkter.

Bilateral överens-

kommelse med

Tyskland:

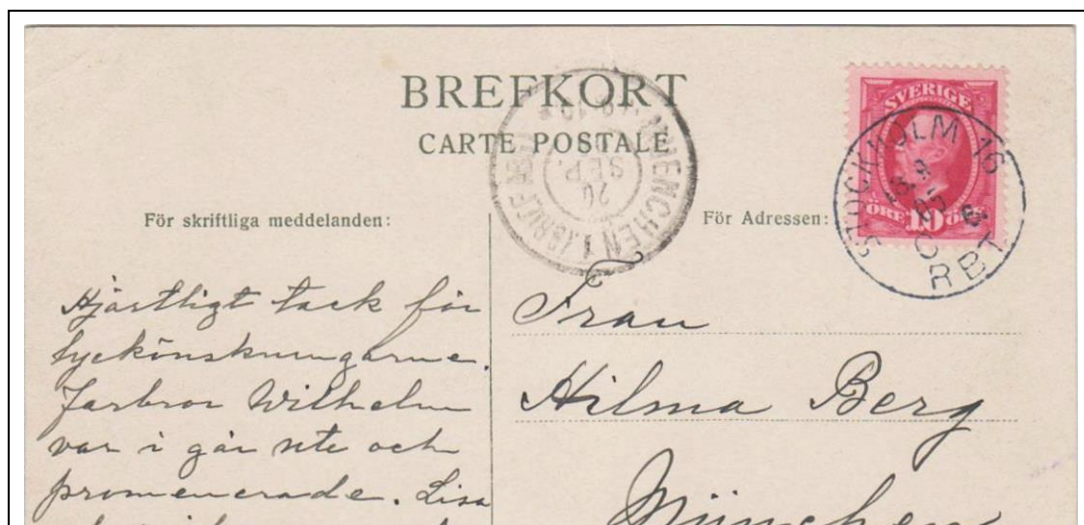
1/4 1905

Stockholm

18/9 1905

Muenchen

20/9 1905

Bilateral överens-

kommelse med

Italien: 1/7 1905

Stockholm

21/7 1905

Pinerolo

24/7 1905

Bilateral överens-

kommelse med

Storbritannien:

23/11 1905

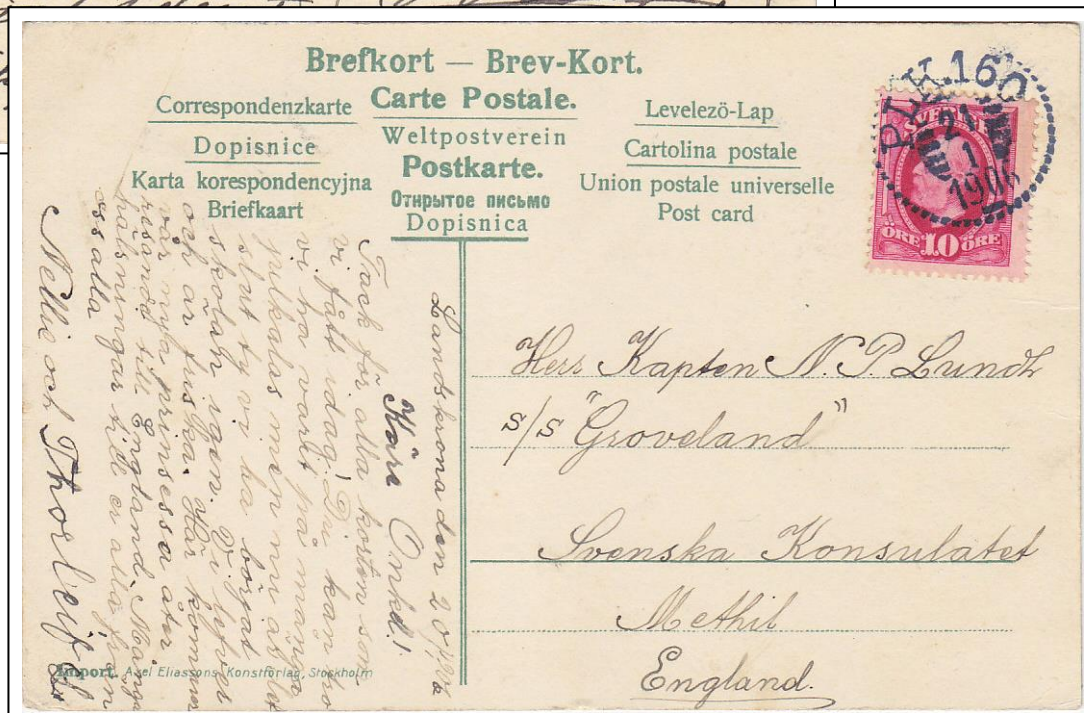
PLK 160

(Landskrona-

Billeberga)

21/1 1906

till Methil

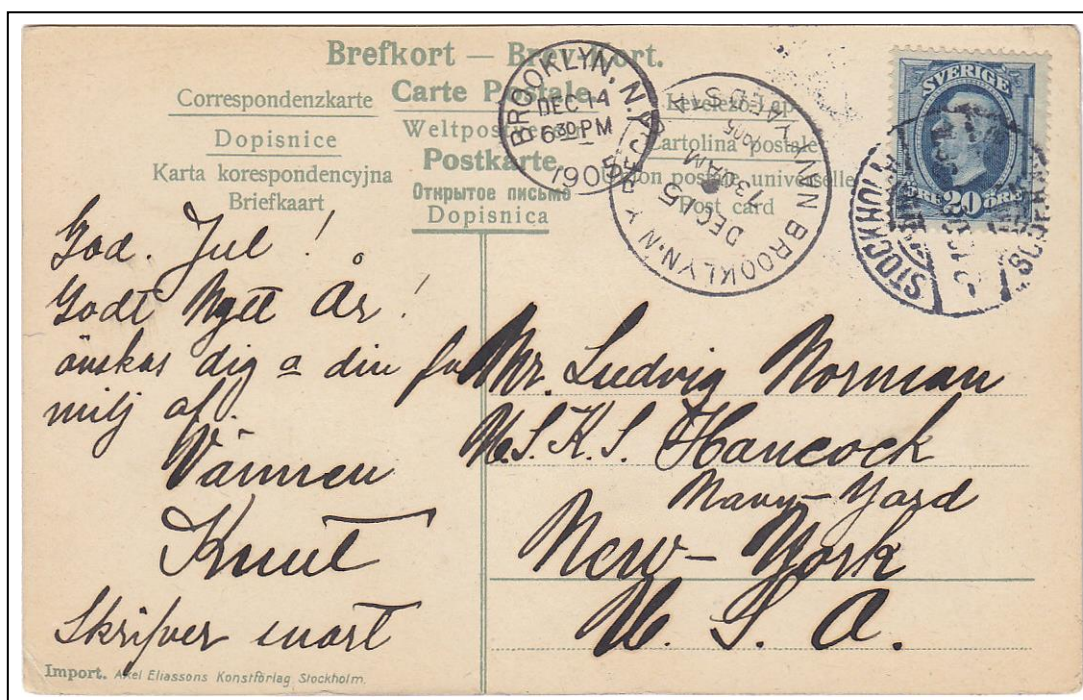
2.4 Format • Delad adressida

När delade brevkort skickades till länder utan bilaterala överenskommelser skulle de enligt postens regler frankeras som brev. Men kort med brevporto är sällsynta. De vykortsskrivare som kände till reglerna skrev för det allra mesta sina meddelanden på bildsidan hellre än att betala det högre brevportot.

Delat brevkort till Portugal: Visby 18/12 1905 – Porto 23/12 1905

I postutväxlingen mellan Sverige och Portugal blev delade kort tillåtna först i mars 1906. Kortet är därför korrekt frankerat med utrikes brevporto, 20 öre.

Delat brevkort till USA:

Stockholm 2/12 1905 – Brooklyn 14/12 1905 – Brooklyn Navy Yard 15/12 1905

Mellan USA och Sverige fanns aldrig någon bilateral överenskommelse. Delade kort till USA krävde därför brevporto fram till slutet av juni 1906, då ensidiga beslut i de båda länderna gjorde att delade kort kunde skickas för brevkortporto.

2.4 Format • Delad adressida

Om det saknades en bilateral överenskommelse om utväxling av delade brevkort och avsändaren bara frankerat med brevkortsporto fick mottagaren betala lösen.

Delat brevkort till Holland:

Södertelje 25/7 1905 – Trelleborg-Sassnitz 26/7 1905 – Koog Zaandijk 27/7 1905

En bilateral överenskommelse med Holland trädde i kraft först i november 1905. Kortet är därför lösenbelagt med 12½ holländska cent (dubbelt felande porto).

Delat brevkort till USA:

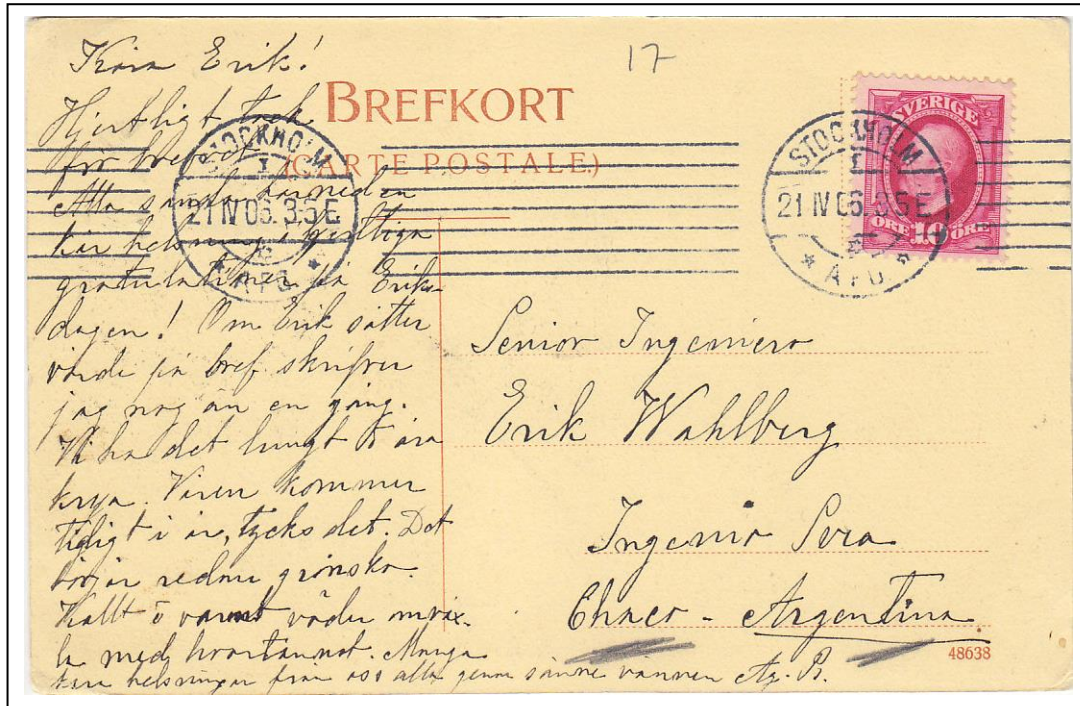
Motala 27/9 1905 – New York 7/10 1905 – Kewanee 9/10 1905

USA och Sverige gjorde aldrig någon bilateral överenskommelse. Kortet har därför taxerats som brev och lösenbelagts med 5 cents (dubbelt felande porto). Den svenska lösenstämpeln 12½ cent. anger enkelt felande porto i franska centimes.

2.4 Format • Delad adressida

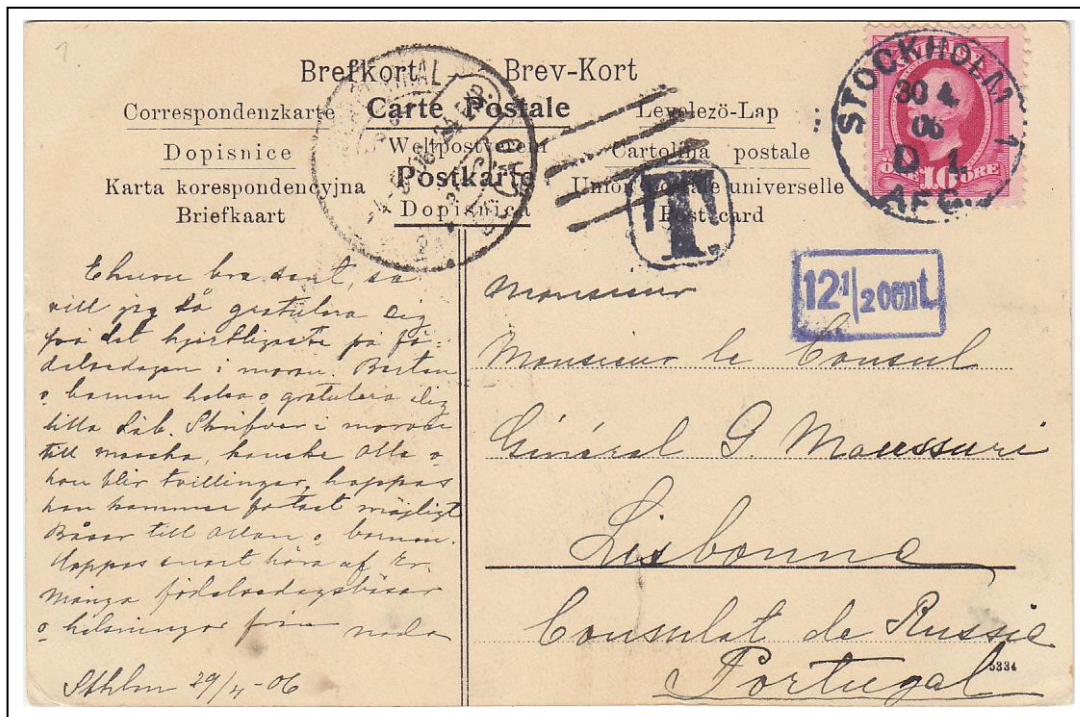
De olika bilaterala överenskommelserna var förstås lite röriga att hålla reda på, inte bara för allmänheten utan också för posten. Ibland släppte man igenom kort som borde ha lösenbelagts; ibland slog man lösenstämplarna på kort som faktiskt borde fått passera för brevkortsporto.

Delat brevkort till Argentina:

Stockholm 21/4 1906 – Resistencia 21/5 1906 – Colonia Benitez 23/5 1906

Kortet har passerat för brevkortsporto trots att det inte fanns någon överenskommelse med Argentina.

Delat brevkort till Portugal: Stockholm 30/4 1906 – Lisboa 4/5 1906

Svenska posten har av misstag slagit lösenstämplarna, men posten i Portugal makulerade T-stämpeln och tog inte ut någon lösen eftersom delade kort var tillåtna sedan några veckor tillbaka (bilateral överenskommelse 10/3 1906).

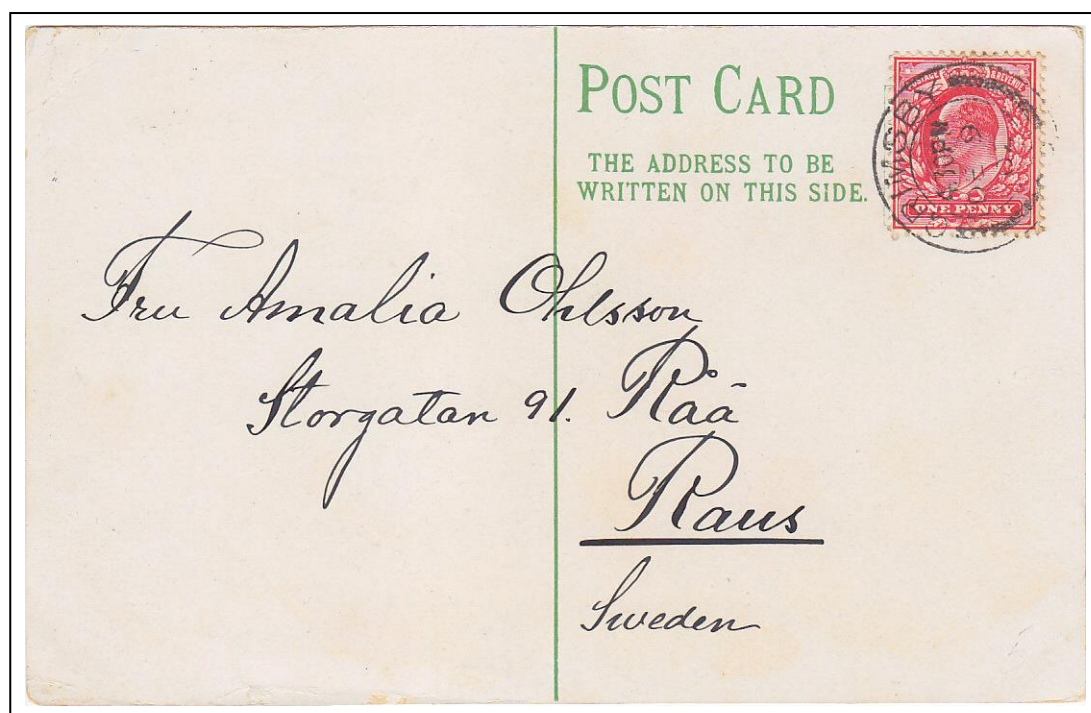
2.4 Format • Delad adressida

Det var inte den delade adressidan i sig som var förbjuden enligt Världspostföreningens regler, utan personliga meddelanden på adressidan. Delade kort kunde därför skickas internationellt så länge avsändaren inte skrev något annat än adressuppgifter på adressidan.

Delat brevkort från Sverige till Nya Zeeland, Stockholm 15/11 1905 – Auckland

En bilateral överenskommelse träffades först den 29/1 1906, men eftersom kortet inte hade något meddelande på adressidan gick det fram för brevkortsporto.

Tidigt delat kort från Storbritannien till Sverige: Grimsby 9/12 1902 – Raus.

Kortet är skickat långt före den bilaterala överenskommelsen från november 1905. Endast adress på adressidan och därför accepterat för 1 penny brevkortsporto.

2.4 Format • Delad adressida

Tidiga delade kort hade ibland tryckta anvisningar om utrikes användning. I andra länder var det vanligt med generella uppmaningar att inte skriva något meddelande på adressidan om man skickade korten utrikes. I Sverige förekom ibland uppräknings av "tillåtna" länder.

Plats för skriftligt meddelande inom Sverige och till Frankrike, Norge, Ryssland, Tyskland.

Dessa länder blev tillåtna samtidigt som Sverige tillät inrikes användning, den 1/4 1905.

Plats för skriftligt meddelande inom Sverige och till Danmark, Frankrike, Italien, Norge, Ryssland, Tyskland.

Dessa länder var tillåtna i juli 1905.

Plats för skriftligt meddelande endast inom Sverige och till Danmark, England, Frankrike, Norge, Ryssland, Tyskland.

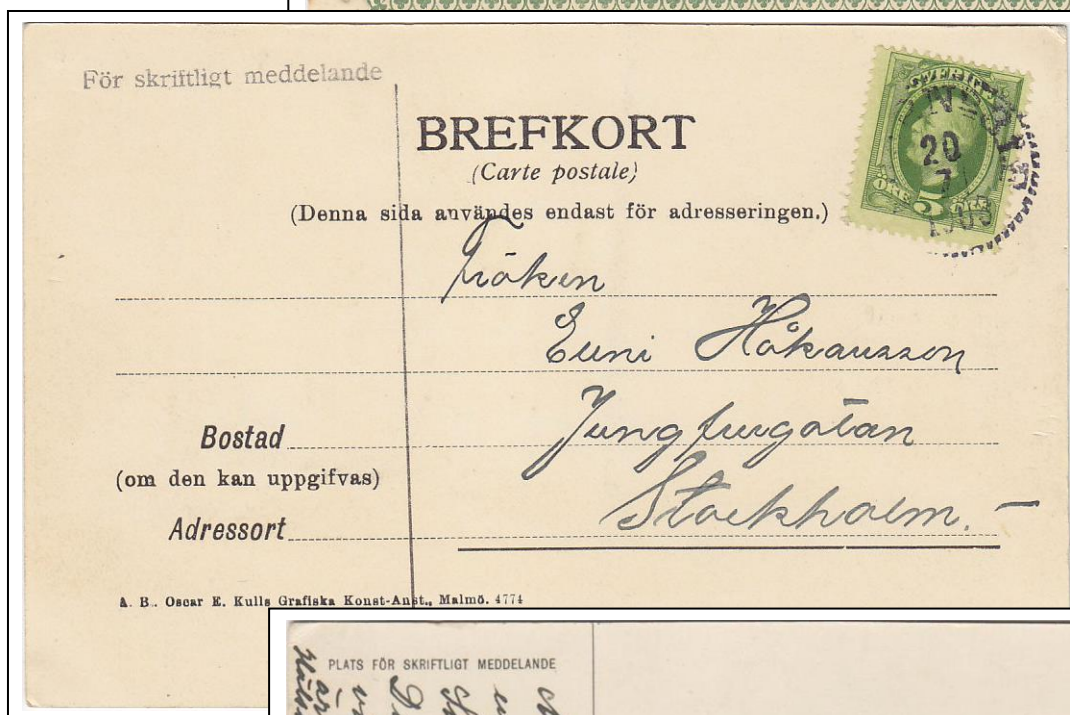
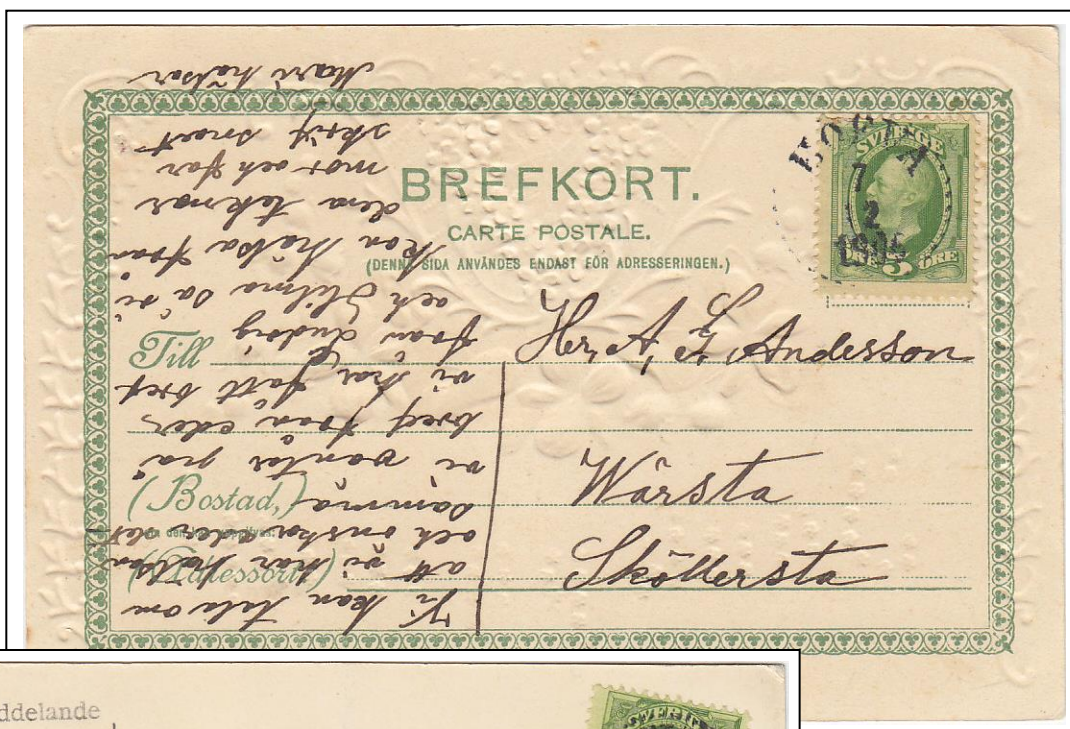
Även vykortstillsverkare hade svårt att hålla reda på vilka länder som var tillåtna!

2.4 Format • Delad adressida

Kort med delad adressida blev snabbt populära, eftersom de gav större utrymme för skrivna meddelanden. En och annan vykortsskrivare delade egenhändigt adressidan även på äldre kort.

Vykortstillverkare med stora lager av odelade (och därmed svårsålda) vykort fick också problem...

...som de ibland löste genom "påtryck", där gamla kort fick mer eller mindre provisoriska delningar.

2.5 Format • Vinjetter

Ett undantag från förbudet mot meddelanden på kortets framsida gällde tryckta ”vinjetter och annonser”. Sådana var tillåtna, ”under vilkor att de icke i något afseende förhindra ett tydligt angifvande af adressen eller anbringandet af stämplor och anteckningar, som röra posttjensten.”

Förutom den tryckta adressen har Sporrong & Co. lagt till en vinjett med en kort reklamtext uppe till vänster på kortet.

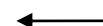
Örtofta
10/12 1897
till Stockholm

Reklamvinjett från Stora Bryggeriet i Stockholm.
Stockholm
23/10 19XX

Topografiskt vykort med motiv från Stockholm och en diskret reklamvinjett tilltryckt i adressidans nederkant.

Kettilstorp
25/5 1904
till Falköping

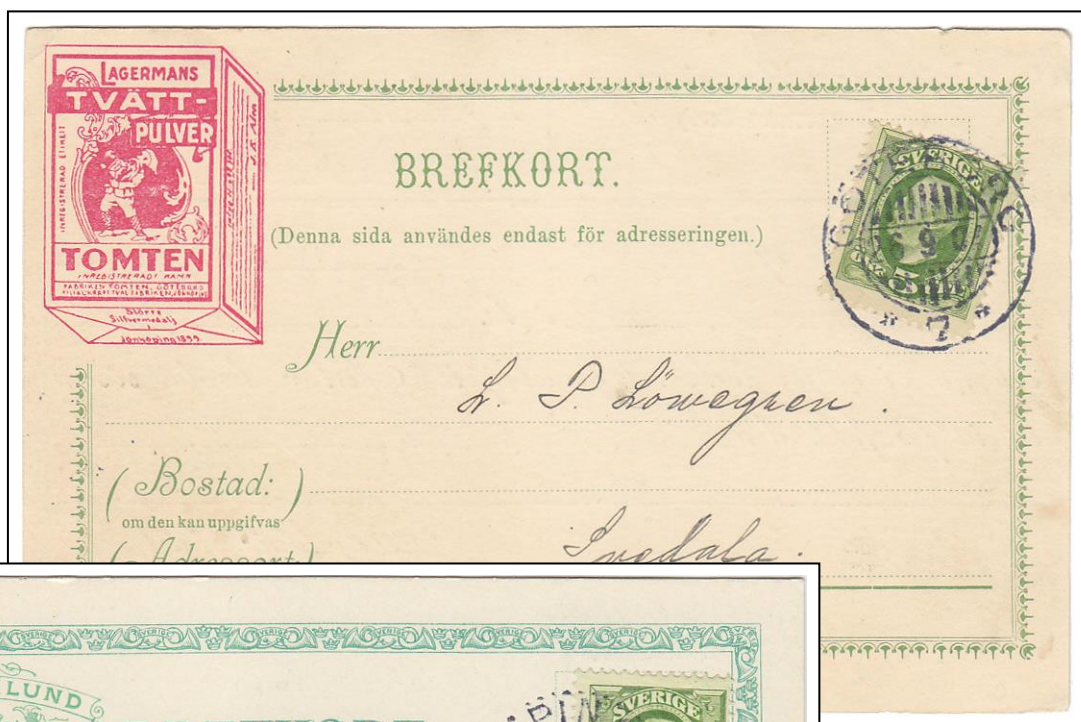

2.5 Format • Vinjetter

Tryckta vinjetter på adressidan var vanligast på brevkort med blank baksida, som användes för företags-korrespondens. Sådana kort lockar i regel inte vykortssamlare – såvida man inte tycker att vinjetten i sig är dekorativ. Och kanske lokalhistoriskt intressant?

Fabriken
Tomten,
Göteborg

Göteborg
26/9 1904
till Svedala

Jon Asklund,
Linköping

Linköping
12/9 1903
till Söderköping

Aktie-Bolaget
Trälist, Gustafs

Gustaf
18/4 1911
till Broaryd

2.5 Format • Vinjetter

I januari 1901 anhöll hovet, via kammarherre Wrangel, i en skrivelse till postverket om tillstånd att sälja brevkort med en särskild vinjett (och dessutom en minnespoststämpel) i samband med kronprinsessan Victorias basar på arvfurstens palats. Posten godkände arrangemanget, och bistod dessutom med särskilt uppsatta brevlådor så att besökarna kunde posta sina kort på plats. Liknande arrangemang gjordes sedan vid flera andra basarer med kunligheter inblandade.

Brevkort med kronprinsessan Victorias porträtt som vinjett och minnesstämpel från Stockholm / Bazaren i Arvfurstens palats 24/1 1901 – PKXP No 69B (Stockholm-Katrineholm) 25/1 1901 – Ulricehamn

Brevkort med prinsessan Ingeborgs porträtt som vinjett och sidostämpel I.O.G.T.:s Basar, Stockholm 28-30/10 1904 – Stockholm 29/10 1904 – Söderby Karl

2.5 Format • Vinjetter

En vykortstillverkare, Granbergs Konstindustri AB, frågade i januari 1904 postverket om små tryckta verser på adressidan kunde godkännas inom regeln för ”vinjetter och annonser”. Man skickade också med en tysk förlaga som exempel. Generalpoststyrelsen gav ett positivt svar och lite senare samma år fanns de poetiska vykortet även på den svenska marknaden.

Inrikes kort med poetisk vinjett i nedre vänstra hörnet
PLK 255C (Ljusdal-Hudiksvall) 18/9 1904 – Delsbo

Versen anspelar på kortets romantiska motiv:

Hur hjärtat slår upproriskt vildt af
lycka,
När jag dig, älskling, får i famnen
trycka.

2.6 Format • Reliefkort

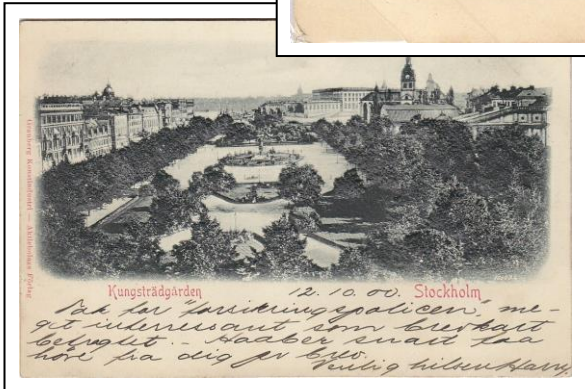
Privattillverkade kort skulle ha ungefär samma tjocklek och papperskvalitet som postens brevkort. Kort som bestod av två hoplimmade papper godkändes därför inte som brevkort. Detta gällde bl.a. reliefkort, där ett motiv i relief klitrats på ett slätt brevkort. Här visas två kort med olika varianter av samma motiv från Kungsträdgården i Stockholm, där byggnader och vegetation framträder i relief.

Kort till Norge

Stockholm
12/10 1900

Kristiania
13/10 1900

Korrekt frankerat
med brevporto,
som var 10 öre
inrikes och till
de skandinaviska
länderna.

Inrikes kort

Stockholm
16/10 1901

till Ödåkra

Frankerat med
5 öre inrikes
brevkortsporto,
men taxerat som
brev och lösen-
belagt med 10 öre
(dubbelt felande
porto).

2.7 Format • Illuminationskort

Illuminationskort, eller "hold-to-light cards", dök upp i Sverige mot slutet av 1899. I december fick Generalpoststyrelsen en fråga från en vykortstillverkare om korten var tillåtna att sända som brevkort. Den 10 januari 1900 svarade posten nej, eftersom korten består av två hopklistrade papper. Men beslutet meddelades bara tillverkaren, inte postanstalterna. Och eftersom korten avviker väldigt lite i tjocklek från andra brevkort passerade de i regel som brevkort, både före och efter Generalpoststyrelsens svar.

Inrikes kort

Malmö
8/11 1899

Stockholm
9/11 1899

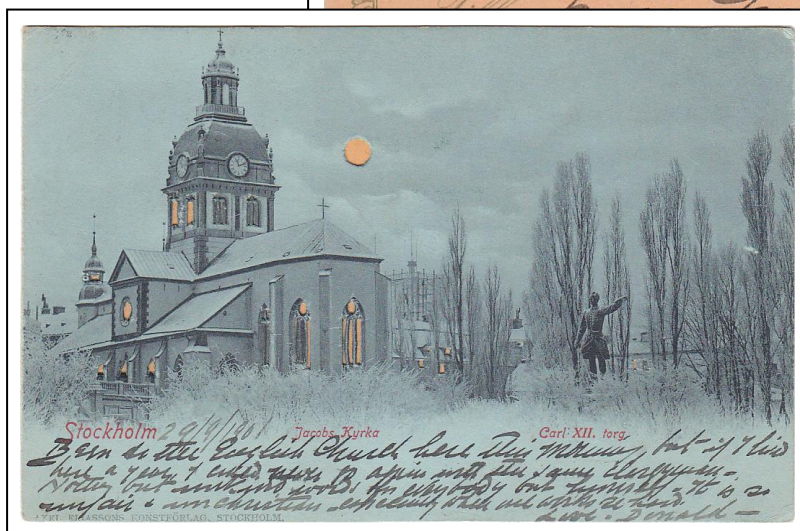
Mycket tidigt illuminationskort, skickat för brevkortsporto innan Generalpoststyrelsen tagit ställning till korten.

Till Storbritannien

PKXP No 17A
(Sth-Katrineholm
-Laxå) 29/9 1901

Trelleborg-Sassnitz
30/9 1901

till Warminster

Kortet har accepterats för utrikes brevkortsporto, 10 öre, trots att det är skickat efter Generalpoststyrelsens svar att det inte var tillåtet.

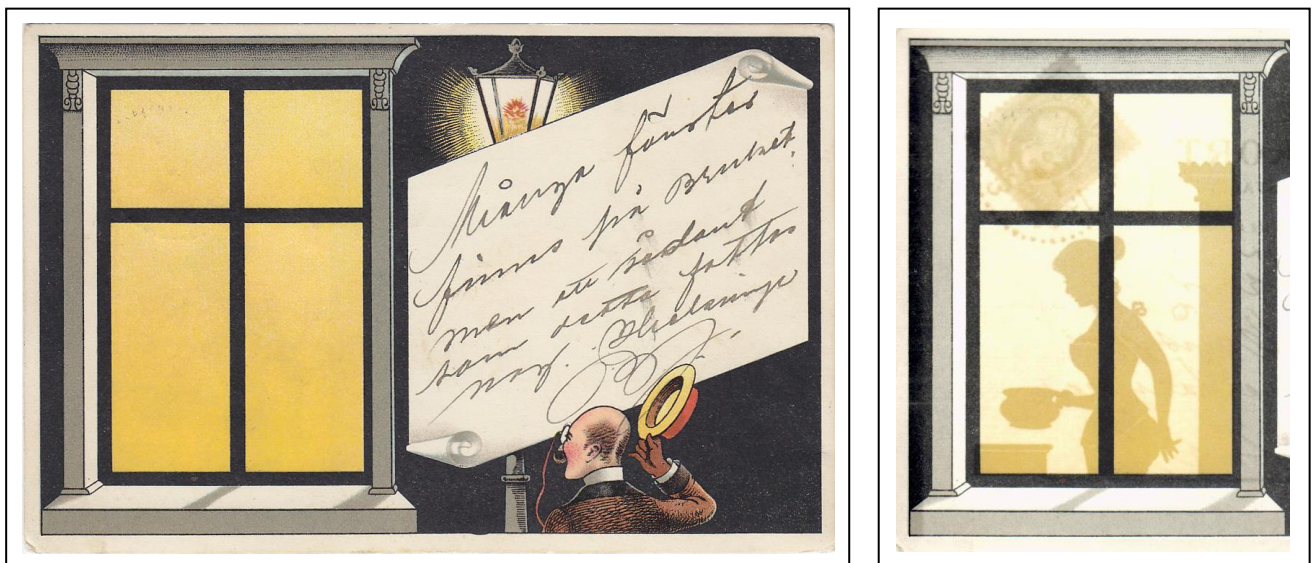

2.7 Format • Illuminationskort

En annan, mer ekivok, typ av "hold-to-light card"...

...såg ut som ett alldagligt vykort tills mottagaren höll upp det mot ljuset.

Inrikes kort: PKXP 33 (Malmö-Ystad) 25/4 1902 – Skivarp

Både till utseende och papperskvalitet ser kortet ut som ett vanligt vykort, och posten har också accepterat det för brevkortsporto. Men det gällde att på något diskret sätt uppmärksamma mottagaren på den dolda innebörden. Avsändaren har skrivit:

Många fönster finns på Bruket, men ett sådant som detta fattas nog. Helsningar ...

2.8 Format • Brevlådekort

Regeln om papperskvalitet gällde, enligt ett postcirkulär från december 1900, kort som bestod av ”två eller flera i ytterkanterna hoplimmade papper, som icke blifvit vid sjelfva papperstillverkningen fast förenade till ett enda papper...”

Inrikes kort från Hedemora 30/12 1905 till Karlstad, frankerat med inrikes brevporto, 10 öre

Kortet ser i förstone ut som ett vanligt brevkort, men i själva verket är kortet dubbelt, med en uppskuren öppning i underkant av brevlådans lock, där avsändaren skulle stoppa i ett meddelande. Mottagaren tömde sedan brevlådan genom att ”något afklippa kortets öfre kant”.

Under frimärket finns en instruktion om att kortet skulle frankeras med brevporto, och kortet har inte heller rubriken ”Brefkort”.

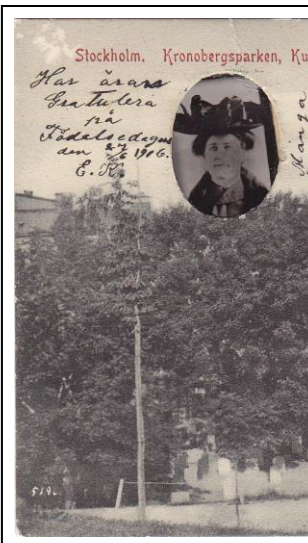

2.9 Format • Infällt fotografi

En lite speciell form av "hoplimmade papper": Varje kort har ett utskuret hål med ett inmonterat porträttfoto. Därefter har man klistrat på ett tunt papper, som fungerar som ny adressida. Detta uppfyllde inte reglerna för brevkort, och på den nya adressidan har man därför tryckt texten "Frankeras som brev".

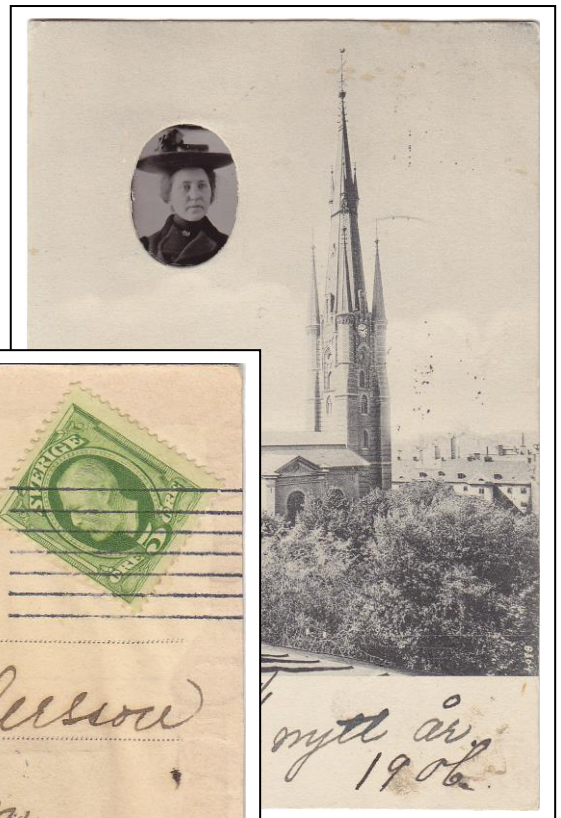
Kort från Göteborg
26/6 1906 till
Lidköping

Korrekt frankerat
med 10 öres inrikes
brevporto

Kort från Göteborg 2/1 1906 till Dingle 4/1 1906

Frankerat med 5 öres inrikes brevkortsporto
Lösenbelagt med dubbla skillnaden mellan inrikes
brev- och brevkortsporto, 10 öre.

2.10 Format • Kassaskåpskort

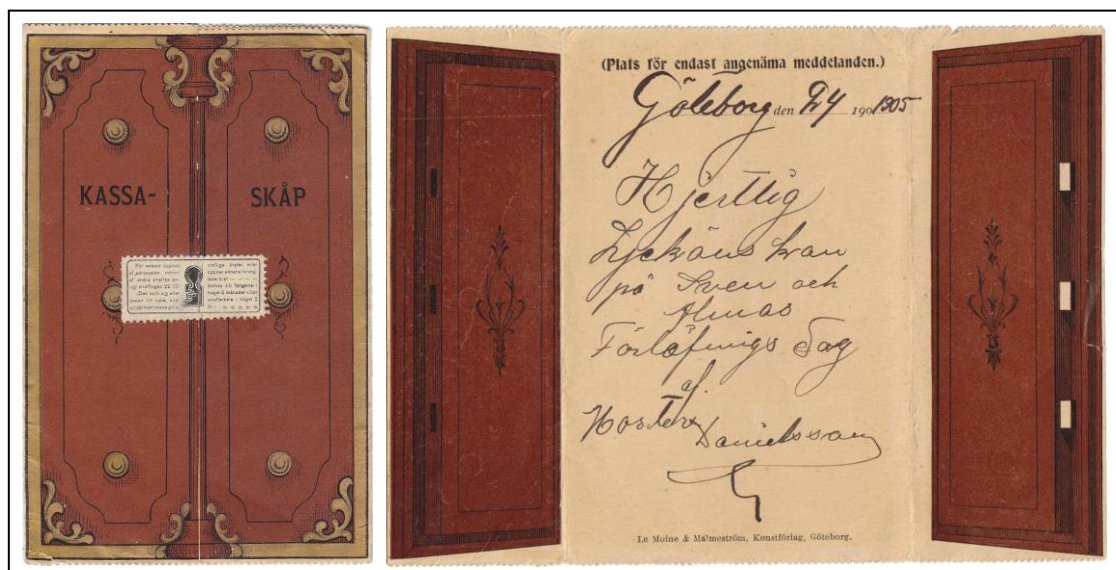
Denna typ av kort, utformade som kassaskåp, skickades med förseglade ”dörrar” som mottagaren fick öppna för att läsa sitt meddelande. Det var närmast en typ av (kort)brev, men användarna uppfattade dem ibland som brevkort och frankerade med brevkortporto.

Kassaskåpskort skickat inrikes, från Göteborg 28/12 1905 till Norsesund 29/12 1905. Frankerat med 5 öres brevkortporto men lösenbelagt som brev. Lösen var 10 öre (dubbelt felande porto).

Inuti kassaskåpet finns ”Plats för endast angenäma meddelanden”. Etiketten som förseglar dörrarna varnar brevbärare och andra nyfikna:

Får endast öppnas af adressaten. Inbrott af andra straffas enligt strafflagen 22: 10: ”Den som sig eller annan till nytta, eller att därmed skada göra, olofliga bryter eller öppnar annans förseglade bref – – – dömes till fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst 2 år.”

2.11 Format • Påklustrade föremål

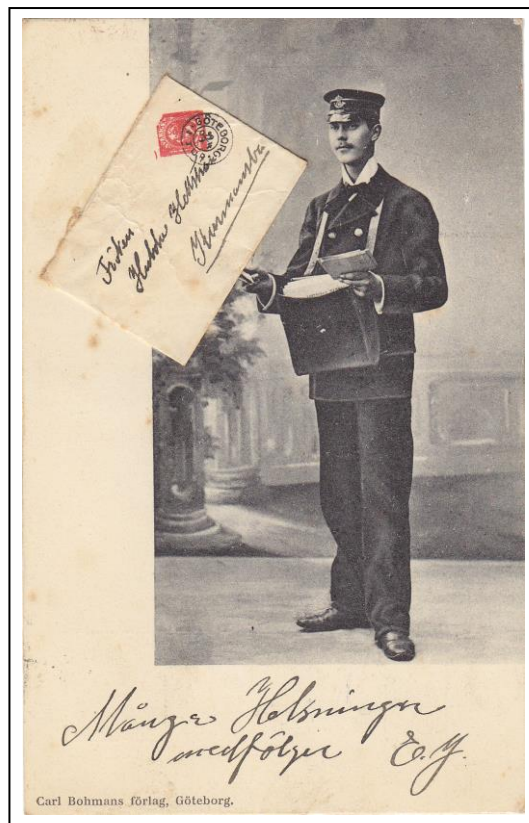
Ännu en regel som gällde brevkortens utformning innebar att det var förbjudet att klistra på lösa pappersbitar, foton, kuvert m.m. på brevkorten. De enda påklustrade saker som tilläts var frimärken, postala etiketter samt mindre adressetiketter. Kort som inte följde denna regel skulle frankeras som brev.

Inrikes kort från Stockholm 31/5 1904 till Karmansbo, frankerat med inrikes brevporto, 10 öre

Anledningen till brevportot är att den stilige brevbäraren på kortet håller ett påklustrat kuvert i handen, med ett meddelande till kortets adressat. Avsändaren har till och med skrivit adress på kuvertet!

Kort med påklustrade kuvert var ganska vanliga, men besvärliga för posten att hantera och därför krävde man fullt brevporto. Kortets tillverkare var uppenbarligen medveten om detta, och har därför *inte* tryckt texten "Brefkort" på adressidan.

2.11 Format • Påklustrade föremål

Inrikes kort där ett telegrambud delar ut ett påklustrat telegram. Göteborg 2/3 1904 – Bäck. Tillverkaren har avstått från rubriken "Brefkort" men avsändaren har ändå frankerat med brevkortsporto. Kortet är därför lösenbelagt med 10 öre (dubbelt felande porto).

Kort till Tyskland, där brevbäraren har en påklustrad postväska hängande över axeln. Förmodligen har väskan innehållit ett litet brev. Från Landskrona 2/12 1904 till Barth 3/12 1904, med korrekt utrikes brevporto, 20 öre.

2.11 Format • Påklistrade föremål

En lite extra lyxig typ av brevkort, tillverkat i kraftig färgad kartong, med relieftryck och ett foto klistrat i en ram på bildsidan.

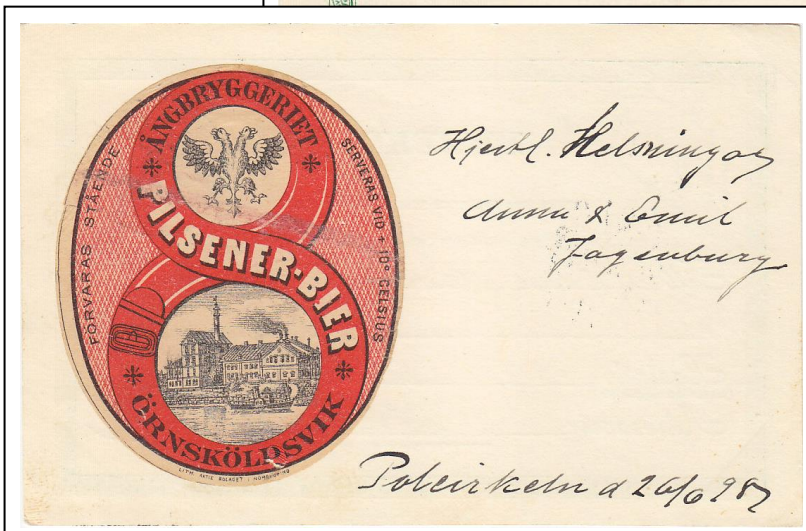

Kort med påklistrat fotografi till USA:
Hernösand 9/8 1902 – Trelleborg-
Sassnitz 11/8 1902 – Menominee

Korrekt frankerat med 20 öres
utrikes brevporto.

Man kunde göra egna vykort genom att klistra på bilder på helsakskort.

Polcirkeln
26/6 1898
till Skövde

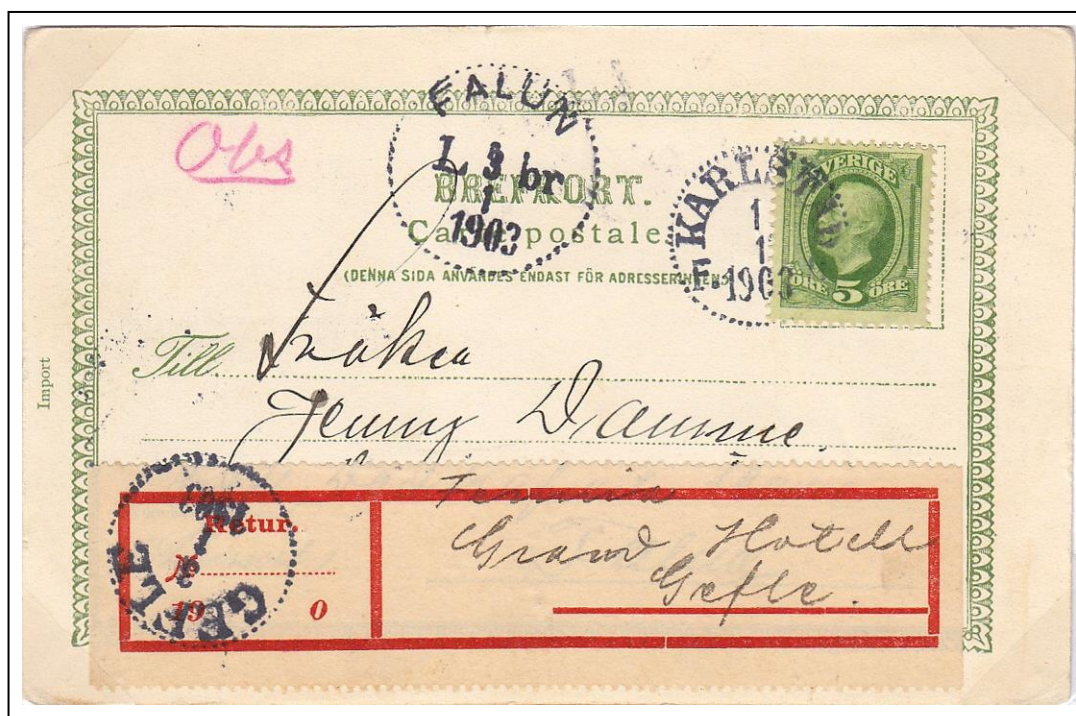

Inrikes 5-öres helsakskort med påklistrad öletikett på baksidan. Taxerat som brev och lösenbelagt med 11 öre (5 öre felande porto + 6 öre aviseringsavgift, enligt lösenregler före oktober 1899).

2.12 Format • Adressetiketter

De enda föremål som avsändaren enligt Världspostföreningens regler fick klistra på, utöver frimärken och eventuella postala etiketter, var adressetiketter. Enligt reglerna fick dessa vara högst 5 x 2 cm, men i praktiken tilläts även större etiketter.

Inrikes brevkort, Karlstad 1/1 1903 – Falun
Eftersänt Falun 3/1 1903 – Gefle 3/1 1903

Den tryckta returetiketten är avsedd för eftersändning, och har accepterats av posten trots att den är betydligt längre än 5 cm.

En mycket udda form av adressetikett. På detta kort, sänt lokalt i Uppsala 25/4 1907, har avsändaren kompletterat den handskrivna adressen med en urklippt bild av en klocka. En titt i adelskalendern löser rebusen: I Uppsala bodde vid denna tid Robert af Uhr!

2.13 Format • Tygblommor

Grundregeln var att kort med påklistrade föremål taxerades som brev. Om de bara var frankerade med brevkortsporto fick mottagaren betala lösen.

Inrikes brevkort med blomstermotiv och två påklistrade tygblommor, PKXP No ? A 28/4 1904. Frankerat med 5 öres brevkortsporto men taxerat som brev och lösenbelagt med 10 öre, dubbla skillnaden mellan brev- och brevkortsporto.

På grund av den specialregeln har detta inrikes kort, Söderhvidinge 5/11 1905, passerat för 5 öres porto trots en påklistrad blomma.

2.14 Format • Brevmärken

Ett annat undantag från det generella förbudet mot påklitrade föremål gällde vissa brevmärken. När posten julen 1904 började sälja välgörenhetsmärken till förmån för Nationalföreningen mot tuberkulos blev dessa märken, genom en särskild bestämmelse, tillåtna på inrikes brevkort. I postcirkuläret som annonserade märkena sägs också att ”Välgörenhetsmärke behöfver icke afstämplas, men det är vederbörande postfunktionär obetaget att, *därest sådant kan ske utan hinder för posttjänsten*, med postanstalts datumstämpel afstämpla dylikt märke...”

Inrikes brevkort med tuberkulosmärke. Strömstad 20/9 1906 – Fiskebäckskil. På posten i Strömstad hann man uppenbarligen med att stämpla även välgörenhetsmärket, utan att det hindrade posttjänsten.

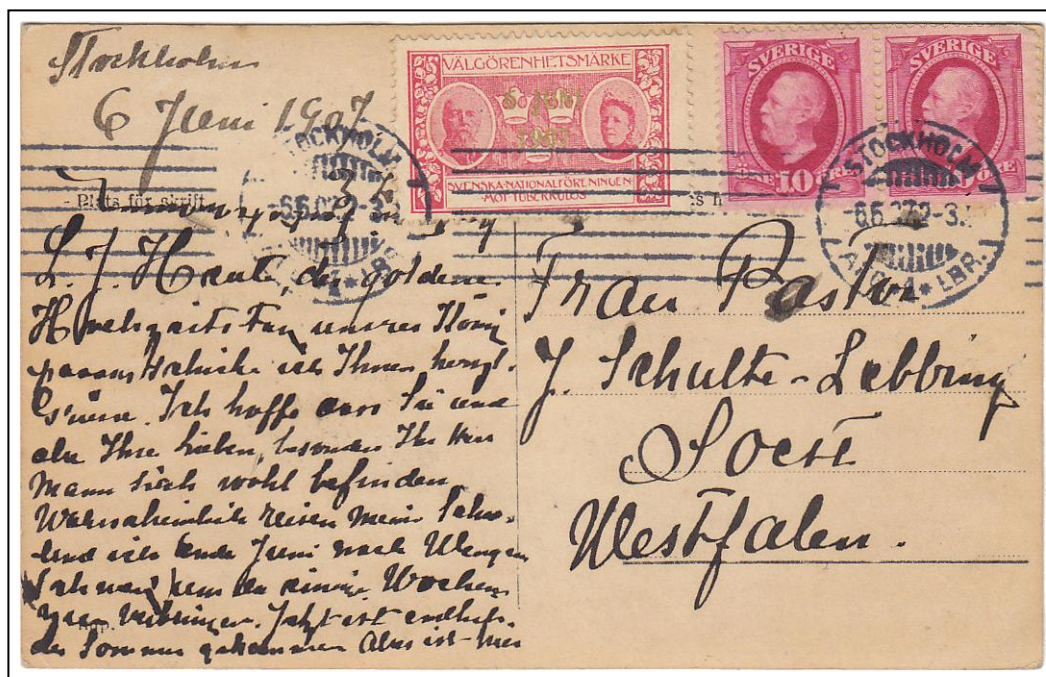

I Brunby, 25/1 1905, hann postfunktionären bara stämpla frimärket, men i postiljonkupé nr 158 på tåget Höganäs-Kattarp/Åstorp hade man, senare samma dag, tid att slå en stämpel även på välgörenhetsmärket.

2.14 Format • Brevmärken

När tuberkulosmärkena började säljas omfattades de av Världspostföreningens förbud mot påklitrade föremål på brevkort. Utrikes kort med brevmärken taxerades därför som brev. Denna regel ändrades först i oktober 1907.

I sällsynta fall var avsändarna medvetna om att brevkortsportot inte räckte till om man satte på ett brevmärke. Detta kort är skickat från Stockholm 6/6 1907 till Soest i Tyskland, och korrekt frankerat med 20 öres utrikes brevporto.

Men ganska ofta trodde avsändarna att det var fritt fram att skicka kort med tuberkulosmärkena även utrikes. Detta kort är skickat till Schweiz med 10 öres brevkortsporto, Filipstad 21/12 1904 – Trelleborg-Sassnitz 22/12 1904 – Lausanne 24/12 1904. På grund av välgörenhetsmärket är kortet lösenbelagt. 12½ cent. är skillnaden mellan svenskt brev- och brevkortsporto i franska centimes. I Schweiz är kortet lösenbelagt med dubbelt felande porto, 25 centimes.

2.14 Format • Brevmärken

Under tuberkulosmärkenas första år tycks ganska många utrikes kort med brev-
märken ha blivit lösenbelagda. Här visas ett par mindre vanliga exempel.

Inrikes brevkort med 5 öres porto, Göteborg 25/12 1904 – Svenljunga 25/12 1904.
Eftersänt till USA: Svenljunga 27/12 1904 – New York 7/1 1905 – Brooklyn 8/1
1905. Vid eftersändning uppfrankerat till 10 öres utrikes brevkortsporto, men
lösenbelagt som brev. T och 12½ anger lösen och felande porto i centimes.
Lösenbelagt med enkelt (inte dubbelt) felande porto, avrundat till 3 cents, eftersom
det eftersända kortet var korrekt frankerat för den ursprungliga destinationen.

Andra brevmärken förekom i sällsynta fall på brevkort. Här ett brevmärke från
Norrköpingsutställningen 1906 på kort från Norrköping 3/6 1906 via New York
13/6 1906 till Philadelphia. Lösenbelagt med dubbelt felande porto, 5 cents.

2.14 Format • Brevmärken

Vid världspostkongressen i Rom 1906 beslöts att ”vignetter eller fotografier å mycket tunt papper” skulle tillåtas på brevkort fr.o.m. 1/10 1907 – en regel som kom även att tillämpas på brevmärken. Men i ett par fall hade Sverige gjort tidigare bilaterala överenskommelser om att tillåta tuberkulosmärkena på utrikes kort. En annan tillåten utrikes användning var att skicka korten som trycksaker.

Den 30/12 1904 meddelades att en överenskommelse träffats med Norge och Danmark, så att tuberkulosmärkena kunde användas på brevkort till dessa länder. Detta kort är sänt dagen efter, den 31/12 1904, till Köpenhamn för 5 öres brevkortsporto.

Ett sätt att använda välgörenhetsmärken på vykort till utlandet var att skicka dem som trycksaker. På detta kort från PKXP 29B 11/7 1905 till Altona har avsändaren strukit över ”Brefkort / Carte Postale” och skrivit dit ”Drucksache / Trycksage”. Då accepterade posten kortet, med välgörenhetsmärke, för 5 öres trycksaksporto.

2.14 Format • Brevmärken

Till att börja med var det bara de brevmärken som gavs ut av Nationalföreningen mot tuberkulos, och som såldes på postkontoren, som fick användas på inrikes brevkort. Men från och med oktober 1907 blev alla typer av välgörenhets- och brevmärken tillåtna, enligt Världspostföreningens regel om "vignetter eller fotografier å mycket tunt papper".

Välgörenhetsmärke
till förmån för Odd
Fellows jubileums-
fond

Lysekil 1/1 1910

Mösseberg 2/1 1910

Brevmärke från
Konstindustri-
utställningen i
Stockholm 1909

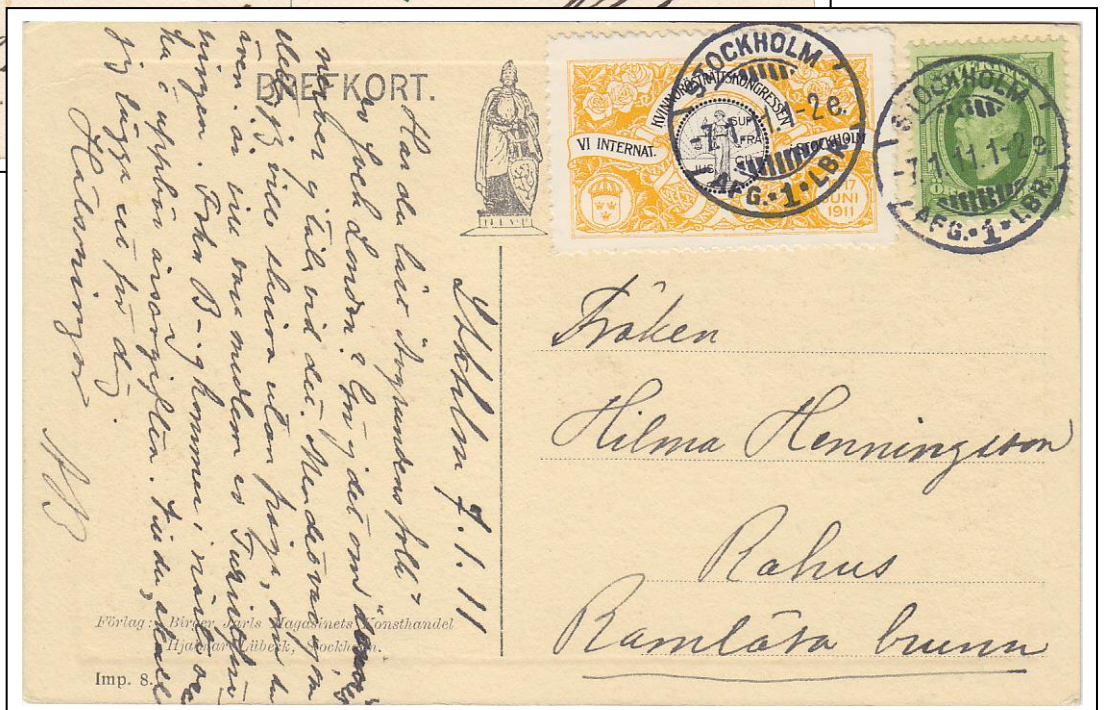
Stockholm
30/8 1909

Nybro
31/8 1909

Brevmärke från
den internationella
rösträttskongressen
i Stockholm 1911

Stockholm
7/1 1911

till Ramlösa
brunn

2.15 Format • Färg

För brev infördes i 1907 års poststadga en regel att kuverten skulle vara ”af hvit eller åtminstone ljus färg”, för att det skulle vara lätt att läsa adressen och postens stämplor. Däremot hade posten inga regler för färgen på brevkorts adressidor. Lite märkligt, med tanke på hur många andra regler som fanns för hur brevkort fick se ut!

Inrikes kort

Lund 12/7 1901

till Dalby

Till Turkiet

Stockholm

28/6 1909

Trapezunt

6/7 1909

Till Algeriet

Stockholm

9/9 1898

Mustapha

15/9 1898

2.16 Format • Luktkort

De stackars brevbärarna fick stå ut med mycket under det tidiga 1900-talets ”vykortsraseri”. Förutom konstiga format och allehanda påklustrade saker som störde posthanteringen fanns det också luktkort! De var i regel importerade från Tyskland och såldes indränkta med parfym. Om detta fanns inga postala regler, utan brevbärarna fick snällt dela ut de doftande hälsningarna.

Lokalt kort

Stockholm

29/5 1903

Här visas två kort med rosendoft. Båda är tysktillverkade, det övre har också tilltryckt text på svenska. Korten är över hundra år gamla, så blomdofterna kan vara lite svåra att känna. Men om herrar jurymän lägger näsan tätt mot plexiglas, sluter ögonen och använder en smula fantasi, så kanske...

Lokalt kort

Eslöv 22/7 1902

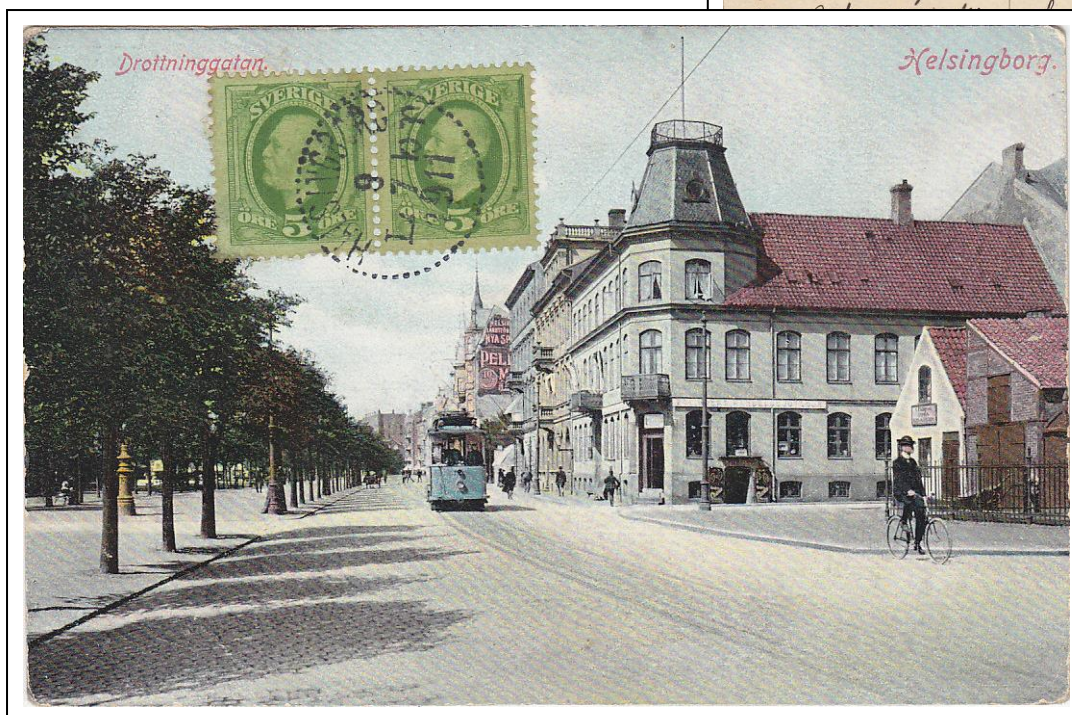
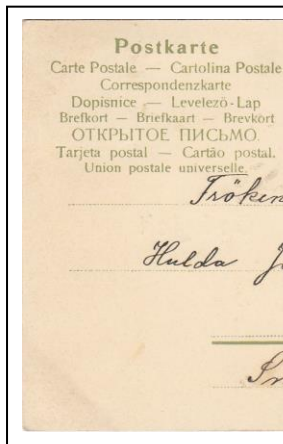
2.17 Format • Frimärken på bildsidan

I vissa länder var det vanligt att sätta frimärkena på kortens bildsida, i andra länder var det förbjudet. I den svenska poststadgan fanns före 1907 en generell rekommendation – som gällde för brev, brevkort och trycksaker – att frimärken ”bör” placeras i adressidans övre högra hörn. ”Bör” tycks i praktiken ha inneburit att man accepterade frankering även på bildsidan av brevkort, men det var sällan det förekom.

Inrikes kort med frankering på bildsidan, av allt att döma accepterat som brevkort redan före Världspostföreningens beslut

Stockholm
22/12 1905

till Smedjebacken

Brevkort till Tyskland med frankering på bildsidan, efter att Världspostföreningens beslut trätt i kraft

Helsingborg
8/7 1911

till Görlitz

Fr.o.m. oktober 1907 blev frankering på brevkorts bildsida tillåten över hela världen genom ett beslut av Världspostföreningen. Detta meddelades till de svenska postanstalterna i ett cirkulär, men i den offentliga poststadgan sades även i fortsättningen bara att frankering ”såvidt möjligt” skulle ske på adressidans övre högra hörn. Det underlättade förstås posthanteringen om frimärkena och adressen fanns på samma sida av kortet!

2.17 Format • Frimärken på bildsidan

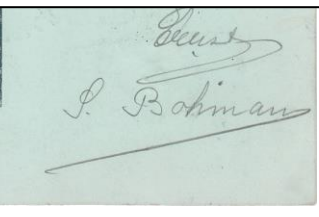
Även om frimärken på bildsidan accepterades av den svenska posten så kunde kort med sådan frankering ändå bli lösenbelagda på utländska postförvaltningars initiativ om de skickades internationellt före 1907.

Kort från Storbritannien med frankering på bildsidan

London
27/2 1903

PKXP No 83B
28/2 1903

Stockholm
2/3 1903

Kort till Belgien
med frankering
på bildsidan

Örebro
31/10 1904

Mons
3/11 1904

Obourg
3/11 1904

Normalt var det avsändande land som avgjorde om ett kort var korrekt frankerat eller inte. Brittiska posten tillät inte frankering på brevkorts bildsida, utan taxerade det övre kortet som brev. Svenska posten tog därför ut lösen motsvarande dubbelt felande porto, 24 öre. Mindre vanligt förekom att mottagande land tog ut lösen på eget initiativ (nedre kortet). Belgiska posten har vid ankomst ansett att kortet skulle taxeras som brev och tagit ut 30 centimes i lösen, trots att svenska posten accepterat brevkortsporto.